

Signalementen

Inleiding Oudnederlands / A. Quak & J.M. van der Horst. – Leuven : 2002. –111 p. ; 24 cm – (Ancorae : steunpunten voor studie en onderwijs ; volume 16)
ISBN 90-5867-207-7 Prijs: € 11,00

Ieder die zich wel eens afgevraagd heeft wat er nu eigenlijk bekend is over het Oudnederlands dient naar de heldere *Inleiding Oudnederlands* te grijpen die Arend Quak en Joop van der Horst onlangs in het licht gegeven hebben. Hoe zit het nu eigenlijk: hebben we alleen het zinnetje *hebban olla vogala* of is er meer, ofwel: wat is Oudnederlands? (Een groep dialecten in de Lage Landen in de periode van ruwweg 600 tot 1200.) Welke plek namen die dialecten in binnen de (geschiedenis van de) Germaanse talen? Welke historische en politieke achtergronden zijn van belang geweest? Deze zaken komen aan de orde in het eerste hoofdstuk. Dan volgt in hoofdstuk twee een beschrijving van het Oudnederlandse woord- en tekstmateriaal: namen en glossen, de Wachtendonckse Psalmen, de Egmondse Williram, en natuurlijk *hebban olla vogala* maar ook nog enkele andere fragmenten. Elk van de paragrafen in deze eerste hoofdstukken wordt afgesloten met een beknopte literaturopgave.

Voor de niet-taalkundige wordt het vanaf hier wat moeilijker: spelling en klankleer (hoofdstuk 3), vormleer (4) en syntaxis (5). Toch wordt dit alles heel helder en toegankelijk behandeld. Er wordt maar enkele malen een term gebruikt zonder nadere verklaring, waar die wel gewenst was geweest – met name de *umlaut* had best uitgelegd mogen worden. In het zesde hoofdstuk staan fragmenten uit de twee omvangrijkere Oudnederlandse bronnen. Ten eerste de Wachtendonckse Psalmen, met links het Latijn, rechts Oudnederlands, met de nummering in de Vulgaat (voor wie de moderne vertaling ernaast wil nemen) en daarna passages uit de Leidse Williram. Hier ontbreekt een paralleltekst, maar de in hoofdstuk negen opgenomen woordenlijst helpt de lezer uitstekend op weg. Hoofdstuk zeven en acht bevatten een overzicht van de gebruikte literatuur en de gehanteerde afkortingen.

Karina van Dalen-Oskam

Van Hemsterhuis tot Stutterheim : over wetenschapsgeschiedenis / Jan Noordegraaf. – Muenster : Nodus-Publ, 2000. – ca. 272 S. ; 24 cm
ISBN 3-89323-286-9 brosch. Prijs: € 43,-

Van Hemsterhuis tot Stutterheim is een verzameling van artikelen en notities van de hand van Jan Noordegraaf, waarvan een aantal nog niet eerder was gepubliceerd. Zoals de auteur aangeeft in de inleiding tot deze bundel, 'De wetten van de taal' (p. 13), zijn de bijdragen te beschouwen als bouwstoffen voor een nieuwe *Geschiedenis van de Nederlandse taalkunde* (p. 9). In die *Geschiedenis* zou een bijgestelde en vernieuwde visie op de geschiedenis van het vak gegeven moeten worden, maar aangezien er nog diverse ernstige lacunes zijn in onze kennis is het schrijven van zo'n geschiedenis op dit moment niet goed mogelijk. Noordegraaf bepaalt zich hier tot het presenteren van *case studies* waarin hij een aantal aspecten van die geschiedenis wil peilen, om op die manier 'enige greep te krijgen op het zich voortdurend wijzigende verleden' (p. 10). De bijdragen in deze bundel bestrijken de ontwikkeling van de neerlandistiek in de periode 1700-1960 in internationale, met name Europese context.

Hemsterhuis komt aan de orde in het eerste artikel, 'Achttiende-eeuwse taalbeschouwing. Over de linguïstiek der Verlichting' (p. 14-38). De bijdrage bespreekt het empirisch-sociale karakter van veel achttiende-eeuwse taalbeschouwing zoals in de Schola Hemsterhusiana – de onderzoekers die werkten in navolging van de graecus Tiberius Hemsterhuis (1685-1766). *Stutterheim* is het onderwerp van het laatste artikel, 'Oude meesters: C.F.P. Stutterheim en de taalkunde' (p. 158-186). Hierin wordt Stutterheims eigenzinnige omgang met de ideeën van Ferdinand de Saussure beschreven. Tussen deze beide heren passeren er nog veel meer heren de revue en een enkele vrouw, in artikelen over Lambert ten Kate, taalkundige relaties in de negentiende eeuw, Matthias de Vries, de taalkundige ambities van de jonge Huizinga, constituenten-